

БІБЛІОГРАФІЯ

(рецензії й справоздання).

Записки імператорскаго русскаго археологическаго общества, нова серія, том XII Вип. I і II. — Труды оддѣлення славянскої и русскої археологїи кн. V, Спб., 1901, ст. 408+27 таб.+1 мапа.

Сей том „Записок“ містить у відділі статей крім обговорених у сїм томї статї Бобрїнскаго про кївські мініатюри в трїрській псалтири і реферата Хвойки — Поля погребеній въ среднемъ Приднѣпровьѣ, що також буде обговорений осібно, ще замітку Геєз п. т. „Замѣтки о нѣкоторыхъ кїевскихъ древностяхъ“ (с. 190—200). Тут передо всім описані т. з. голосники, знайдені в склепінях кївської Печерської лаври. Під деревляною підлогою на хорах у великій Лаврській церкві відкрито підчас ренарацій другу підлогу з квадратових кафльових плит, а під ними верству глиняних збанків без ух, вправлених у склепінє ванняною заправою. Кілька тих збанків виїнято й уміщено в церковно-археологічнім музею при кївській духовній академії, а кілька стоїть на хорах в церкві. Після докладного опису сих начинь автор прихильєть ся до гіпотези, що їх уживано для улєкшення стїн, і застановляєть ся ближше над знаками, на днах сих голосників, подібними до фабричних марок (колїсце, свастика, хрестик вписаний в круг), датуючи їх XI в. — часом будови Печерської церкви.

Друга нахідка описана автором — се знайдені коло села Мотовилівки (Василькївський повіт, Кївської губернії) горнці з людськими кістьми; оден горнець був уміщений в другім, 34 цм. високім, промір дна 11 цм., оба зроблені з сіро-бурої глини, слабо випаленої. Кости, що містились в горнці, без всякого сумніву складають повний дитячий скелет, хоч ні одна з тих костей не лишила ся ціла.

Далі описано бляшку, знайдену майже в самім Києві, коло Старо-Житомирського гостинця (вона з червоної міді, густо позолоченої, представляє символічного птаха, з людською головою піби в шоломі, з львиною головою на грудях; на хребті птаха крилатий дракон, під ним крилатий барє, стоїть на тій самій галузці, що й птах і гризе його ліву ногу), мідяний наручник, архаїчну глиняну ляльку і т. и.

З часни справоздань з засідань Товариства буде інтересне для нас ось що: А. Спіцин читав про фібули т з готського типу, запримітивши, що обі їх відміни подибують ся в старинностях України, і що вони, як то доводять розкопки д. Хвойки в Чигиринськїм повіті і д. Авенаріуса в Полтавщині, повстали на ґрунті пізно грецької культури.

Д. Лось повідомляє про знайдені польським лінгвістом Е. Лопацинським в давних монастирях Люблинської губернії фрагменти старого руського письма. Тут був оден пергаменовий листок західно-руського письма з уривком „Прольога“ -- з XIV в., оден листок з уривком Ирмологія з XV в., чотири листки апокріфічного Житія сьв. Георгія XVI в., шість листків апокріфічного Слова Іоанна Богослова XVI в.; судячи по мові, оба останні фрагменти можна признати галицько-волинськими. В „Слові“ видно впливи живої народної мови і вплив польського язика; самож „Слово“ представляєть ся самостійним перекладом, або переповідженем апокріфа.

Д. А. Спіцин повідомляє про довершені в 1896—1898 р. розкопки в околици села Тарноватої, Одеського повіту. Відкопано пять великих скелетів в сидячїм положеню, коло кожного кремінне, стріла і грубе глиняне начинне, а в ногах грудя річних раковин.

Д. А. Марков показував скарб найдений в дворі Бродського і підніс важність сеї пахідки в сїм, що вона усуває сумніви про істнованє золотої монетної гривни в Київській Русі.

Д. А. Спіцин реферував про місце найденя золотого шелома великн. Ярослава Всеволодовича (с. Ликово в дорозі з Юрієва Польського до Володимира).

А. Башкіров познайомляє Товариство з копією руської літописи в 1621 р., перехованою в бібліотекі Чарторийських в Кракові Прикінці сього списка є інтересна побутова замітка, не запримічена ані Лінниченком, ані І. Корженьовським, що подавали короткий опис сеї рукописи, описуючи бібліотеку Чарторийських.

Проф. Н. Веселовскій реферуєчи свою статью „Про могилы з мальованими кістяками“ — наводить ріжні дані зі своєї практики для рішеня питаня, до якої епохи зачислити сї могилы -- до камяної чи до бронзової. Полемізуючи з выводами Антоновича і його однодумців, автор заявляє, що мальовані кістяки належить зачисляти до бронзової епохи.

Присутність каміння в сих могилах не доводить каміної культури — могла бути се ритуальна практика. Всі археологи, каже він, годять ся на те, що бронзу приніс до Європи якийсь зайшлий народ; отже приймаючи погляд Антоновича — був се не той, по мерцях котрого лишилися мальовані кістяки; тим часом сей нарід мальованих кістяків був безпосереднім попередником Скитів, а Скити прийшли до Європи вже з желізом. Але найсильнішим доказом для свого твердження проф. Весоловський уважає сю обставину, що підчас розкопок 1899 р. в Кубанській області були відкриті чотири гроби з мальованими кістяками; ті гроби лежали оден над одним і в найнижшій не знайдено ніяких знарядів, в двох дальших найдено мідяні знаряди, а у верхнім, себ то в найновішій найдено кремінні знаряди; отже мальовані кістяки належать до бронзової епохи, хоч і кладено з мерцями кремінь.

А. Спіцин звертає увагу засідання на звістку в Краї-ю про звістний Михалківський скарб в Галичині над Дністром, і зауважає, що сей скарб не має аналогій в російських старинностях. Він же в ньшій рефераті висловляє гадки про дорогу, якою розповсюджувала ся жолоблена емалія: її вітчизна — М. Азія або Александрія, в II—III в. ся техніка розвиваєть ся на середнім Дніпрі, звідти розповсюджуєть ся на північ і схід. Тойже А. Спіцин, реферуючи Хвойкові розкопки „цегляних точків“, подає відомости про аналогічні находки Біляшевського, Доманицького і свої власні.

А. Погодін вказує на присутність в українській епіграфіці таких назв як *Αυταξ*, *Χοροιάτος*, і бачить в них сліди народів тих імен.

А. Бобрінський реферує розкопки Зноско-Боровского в кашівській пов., при тім розвиває свою класифікацію могильних находок, що викликала дискусію.

Секретар Товариства В. Дружинін звертає увагу засідання на вишки з фресків київського Кирилівського монастиря в посіданю Товариства; рішено дарувати їх якому музею.

Вкінці тома читаємо меморіал виготовлений Весоловським і Спіциним, де вони предкладають Товариству перегляд дотеперішних археологічних дослідів і подають плян на будуче; долучена мапка наглядно виказує зроблене досі й прогалини в дотеперішних археологічних дослідях.

М. Грушевська.

Извѣстія Императорской Археологической Комиссіи, выпускъ 1-й, Спб. 1901, 4 + 111 стор. + 2 табл.

Императорська Археологічна комісія в Петербурзі досі мала дві серії своїх видань: „Отчеты“ (вийшло 32 томи за 1859—1898 рр.)